

บทคัดย่อ

การศึกษาในเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการผลิตและการบริโภคข้าว และการตอบสนองของอุปทานผลผลิตข้าวและอุปสงค์การบริโภคข้าวต่อตัวแปรทั้งทางด้านราคาและไม่ใช้ราคา เพื่อประมาณแนวโน้มของอุปทานการส่งออกข้าวของไทยต่อไป ทั้งนี้พบว่าในด้านอุปทานการผลิตเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานได้มีการขยายตัวของปลูกข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสงกันอย่างแพร่หลายและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการผลิตข้าว อุปทานผลผลิตข้าวในภาพรวมมีการตอบสนองต่อราคาข้าวมากกว่าปัจจัยอื่นๆ รองลงมาได้แก่ปัจจัยทางด้านการลงทุนวิจัยในภาคผลิตข้าว การพัฒนาพื้นที่ชลประทานและรวมถึงปัจจัยด้านราคาของพืชพลังงานและพืชแข่งขัน นอกจากนี้ราคาของปัจจัยการผลิตทั้งปุ๋ยเคมีและแรงงานมีผลกระทบในทางกลับกันต่ออุปทานผลผลิต ในด้านอุปสงค์การบริโภคข้าวพบว่าแบบแผนการบริโภคข้าวของครัวเรือนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามภูมิภาค ตามการพัฒนาของเมืองและชนบท และตามระดับรายได้ พร้อมกับมีการตอบสนองต่อระดับค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในทางตรงข้าม โดยเฉพาะเมื่อครัวเรือนมีระดับรายได้ที่สูงขึ้น นอกจากนี้พบว่าระดับราคาข้าวและระดับรายได้ต่อบุคคลได้มีผลในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการบริโภคข้าวต่อบุคคลภายในประเทศ พร้อมนี้ได้คาดหมายว่าอุปทานข้าวส่วนเกินเพื่อการส่งออกใน 15 ปีข้างหน้า จะมีประมาณ 8-10 ล้านตันข้าวสาร

ผลของการศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่าการปรับตัวเพิ่มขึ้นราคาพืชอาหารที่นำไปใช้เป็นพืชพลังงานจะส่งผลต่อการลดลงของอุปทานผลผลิตข้าวแต่ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับอุปทานการส่งออกข้าวจะไม่รุนแรง ทั้งนี้เพราะการชะลอตัวของอุปสงค์การบริโภคข้าวภายในประเทศ และเพื่อบรรเทาการชะลอตัวของผลผลิตข้าวในอนาคต การขยายการลงทุนในการวิจัยในภาคการผลิตข้าวและรวมถึงการพัฒนาการชลประทานให้ขยายตัวออกไปนับว่ามีความจำเป็น

Abstract

This study aims to analyze changes in both rice production and consumption patterns, in coupled with a responsiveness of both rice supply and demand to price and non price factors. This information is later used in forecasting the future rice export supply from Thailand. It is found that rice farmers, particularly in irrigated areas has widely adopted non-photoperiod sensitive varieties which has later induced the changes in rice production patterns. The country rice supply importantly responded to its own price, rice research investment, and irrigated area expansion. Changes in energy crop price and other competitive crops, such as para rubber negatively affected on the rice supply, including factor prices, particularly fertilizer and wage rate. On the demand side, it is found that household consumption patterns of the Thais differed according to administration regions, economic development condition, and the income levels. Furthermore, per capita household rice consumption responded negatively to the household food expenditure. In addition, the country domestic per capita rice consumption negatively responded to its owned price and per capita income. It is expected that the future exportable surplus of rice supply from Thailand would be around 8-10 million ton of milled rice in the next 15 years.

The study suggested that a future growth of energy crop price would reduce the rice supply. However, the impact on the exportable surplus of rice supply would not be immense due to a continuous decline in the domestic demand. For mitigating the future rice supply reduction, it is necessary for the government to enhance the investment in rice research as well as irrigation improvement.